

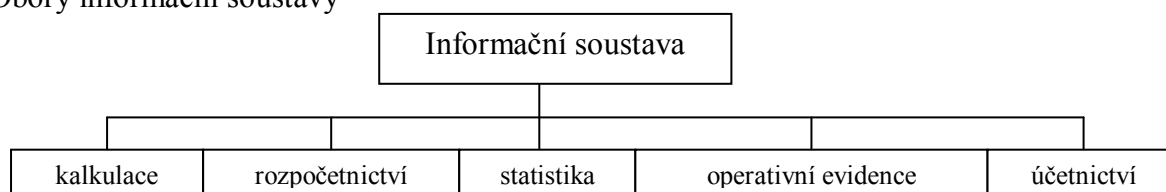
Procvičování pojmů účetnictví (finanční, manažerské, daňové, controlling), jednookruhového a dvouokruhového účetnictví

II. Zopakování základních znalostí z účetní teorie a praxe.

Způsob práce v seminářích, podmínky hodnocení. Odlišnost pojmů finanční účetnictví a manažerské účetnictví, uživatelé informací, význam manažerského účetnictví, manažerské účetnictví ve vztahu ke statistice, finanční analýze, controllingu, k rozpočtování.

V každé organizaci (ať ziskové či neziskové) se k řízení veškerých činností využívá *informací*. Zpravidla jde o číselné, slovní i jiné údaje zjišťované pomocí různých metod, přičemž musí být spolehlivé (pravdivé, věrohodné) a včasné. *Ekonomickými informacemi* se v organizaci zabývá *informační soustava*, která je tvořena pěti obory.

Obory informační soustavy

Pramen: Autor

Na informační soustavu se lze dívat i jinak, např. tak, že pod slovem účetnictví si představíme pouze *podvojně účetnictví* a slova kalkulace, rozpočetnictví shrneme pod pojem *manažerské účetnictví*.

V povědomí je slovo účetnictví totiž nejčastěji spojováno s přídatným jménem podvojně nebo finanční, kde máme daná pravidla podpořena právní úpravou. Podstatou tohoto předmětu je, že s pojmem účetnictví lze spojovat i oblast, která se zaměřuje i na oblast volné tvořivosti.

Vymezení pojmů

1. Finanční nebo **podvojně účetnictví** – zopakujte si a doplňte informace o právní úpravě. V rámci podvojněho účetnictví zjistěte rozdíl mezi plným a zjednodušeným rozsahem vedení účetnictví (viz zákon o účetnictví).
2. **Jednoduché účetnictví**¹ – i když se tomu nechce věřit, existují organizace, které mohou i dnes tuto formu vedení účetnictví používat; zjistěte, kdo a za jakých podmínek může účtovat v jednoduchém účetnictví.
3. **Manažerské účetnictví** – pojem není jednoznačně vymezen, jeho podstatou je, že slouží potřebám organizace. Pod tento pojem můžeme zařadit i jiné pojmy, např. nákladové účetnictví, vnitroorganizační účetnictví, daňové účetnictví aj.
4. **Statistika**
5. **Finanční analýza**
6. **Controlling**

Účetnictví může být organizováno jako:

- **finanční** – tvoří rámec celého podnikového účetnictví. Vyjadřuje vztahy k vnějšímu okolí podniku. Je regulováno zákony a právními předpisy.

¹ Pozor! Nepleťte si s daňovou evidencí u fyzických osob.

- daňové – jehož smyslem je správné vyjádření základu daně z příjmů
- manažerské (vnitropodnikové) – které poskytuje manažerům soubor informací týkajících se vnitřních jevů, především nákladů a výnosů a jejich struktury.

Vztah finančního a manažerského účetnictví

Rozdílné požadavky externích uživatelů účetních informací (finančního účetnictví) a potřeb řízení (manažerské účetnictví) vede ke dvěma metodickým cestám a jejich kombinacím:

- k tzv. **jednookruhové soustavě účetnictví**, která zajišťuje potřeby obou skupin uživatelů formou různé členění analytické evidence (nákladů, výnosů, aktiv, závazků a kapitálu)
- k tzv. **dvouokruhové soustavě účetnictví**, která zajišťuje potřeby obou skupin uživatelů

V praxi při zpracovatelském řešení vztahu finančního a manažerského účetnictví používáme obvykle kombinaci obou možností.

Manažerské účetnictví

Neexistuje jednoznačné vymezení tohoto pojmu. Mezi nejčastěji používané patří tato pojetí:

- a) Anglosaská oblast (manažerské účetnictví)
- b) Francouzsky mluvící země (účetnictví pro řízení)
- c) Německy mluvící země (účetnictví nákladů a výnosů orientované na rozhodování).

Rozhodující je, jaký typ informací poskytuje řídicím pracovníkům, přičemž určují je členění informací z hlediska jejich vztahu k fázím rozhodovacího procesu.

Interpretace je značně rozdílná a bude se tedy lišit organizace od organizace. Na druhou stranu vlastní praxe objektivně vede ke sbližování stanovisek a názorů.

Vznik manažerského účetnictví je datováno do 20. let 20. století – jednalo se o jednoduchou formu nákladového účetnictví a zobrazování souvisejících nákladů, výnosů a zisku konkrétních produktů.

Druhá fáze vycházela z potřeby kontroly a efektivního operativního řízení výrobního procesu (tj. ve vztahu k pracovní síle a liniovým manažerům). Dnes hovoříme o tzv. odpovědnostním nákladovém účetnictví.

Třetí fáze pak vychází z potřeby informační podpory pro manažerská rozhodnutí, tj. na operativní a taktické úrovni a později na úrovni strategické a investiční. V této fázi se snažíme o rozšíření poskytovaných informací o takové, které umožní vyhodnocovat různé varianty budoucího rozvoje firmy (organizace).

Manažerské účetnictví je **orientováno na budoucnost**, podstatnou částí práce manažerského účetního bude zabývat se budoucností, respektive jejím aktivním ovlivňováním. Můžeme říci, že hlavním úkolem bude dodat včas správné informace a doporučení relevantním uživatelům.

Možná definice manažerského účetnictví: „*Manažerské účetnictví je nedílná součást řízení, zabývá se zkoumáním, zjišťováním, uspořádáním a interpretací informací používaných pro:*

- *formulování strategie*
- *plánování a kontrolní činnost*
- *tvorbu rozhodnutí*
- *optimalizaci využití zdrojů*
- *zobrazení aktuálního stavu firmy*

- zobrazení stavu firmy zaměstnancům (s důrazem na jejich aktivní úlohu v procesu – slučitelnost jejich cílů s cíli firmy)
- ochranu a zabezpečení aktiv. “

Další možná vymezení pojmů, které můžeme řadit pod pojem „manažerské účetnictví“.

1. **Nákladové účetnictví**, zaměřuje se na ekonomickou realitu z hlediska intervalových veličin (hlavně nákladů, ale zprostředkovaně i výnosů a zisku). Úkolem je účelový popis varianty, která již byla vybrána, a o základních parametrech tohoto procesu bylo již rozhodnuto.
2. **Controlling**, systém pravidel, který napomáhá dosažení firemních cílů tím, že porovnává žádoucí stav se skutečností a upozorňuje jak na nežádoucí či nečekané vývojové tendence. V současné době nemá controlling jednotnou interpretaci. Controlling může být vnímán jako metoda řízení, dnes spíše jako filozofie řízení.
3. **Manažerské účetnictví**, systém, který zobrazuje a zkoumá ekonomickou realitu tak, že eviduje, třídí, seskupuje, analyzuje a uspořádává hodnotové informace o činnosti do přehledů, výkazů a jiných podkladů ústících do návrhů či opatření, které mají pomoci řídicím pracovníkům:
 - o při řízení např. podnikatelského procesu, o jehož parametrech bylo již v zásadě rozhodnuto,
 - o o variantách budoucího vývoje tohoto procesu.

Shrnutí

Přístup externích a interních uživatelů k účetním informacím je různý. Tato různost je dána odlišností systému kritérií hodnocení ne/podnikatelského procesu, který používají. Ve svých důsledcích to vede k odlišnostem účetních informací finančního a manažerského účetnictví.

Charakteristickou vlastností informací finančního účetnictví je dodržování určitých pravidel, které garantují externím uživatelům spolehlivou vypovídací schopnost účetních informací, a jejich srovnatelnost v čase a mezi podniky. Je třeba si uvědomit, že z hlediska časové orientace zobrazují informace finančního účetnictví zejména výsledky dosažené v minulosti.

V manažerském účetnictví (v širěji chápaném významu) je možno odlišit dva relativně samostatné subsystémy účetních informací. Jednak účetní informace pro řízení procesu, o jehož parametrech bylo již v zásadě rozhodnuto (historicky starší a tradičně nazývané nákladové účetnictví), a dále na účetní informace pro rozhodování o variantách budoucího rozvoje podniku – manažerské účetnictví.

Úkol: Najděte definice k dalším pojmům, tj. statistika, finanční analýza, controlling.

Rozdíl mezi finančním a manažerským účetnictvím

Finanční účetnictví	Manažerské účetnictví

Úkol: Po definování výše uvedených pojmů, doplňte výše uvedenou tabulku, tzn., že budete hledat základní rozdíly mezi těmito pojmy.

Kontrolní otázky:

- 1) Jaké jsou základní cíle a charakteristické rysy finančního, daňového a manažerského účetnictví?*
- 2) Jaké jsou odlišnosti v požadavcích externích a interních uživatelů na informace?*
- 3) Objasněte vztah controllingu a manažerského účetnictví.*
- 4) Jak se liší finanční, hodnotové a ekonomické pojetí nákladů?*